

Sygn. akt II PSK 182/21

POSTANOWIENIE

Dnia 7 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa Z.D.
przeciwko P. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T.
o wynagrodzenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 października 2021 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 23 czerwca 2020 r., sygn. akt XXI Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.350 zł
(jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 23 czerwca 2020 r., w sprawie z powództwa Z.D. przeciwko P. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T. o wynagrodzenie, oddalił apelację pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 12 lipca 2019 r., którym zasądzono od pozwanej na rzecz powoda kwotę 37.800 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty, oddalono powództwo w pozostałym zakresie, nadano wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 15.000 zł oraz zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.350 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.

W tej sprawie powód dochodził od pozwanej zapłaty kwoty 37.800 zł wraz z odsetkami od dnia 17 marca 2016 r. do dnia zapłaty tytułem premii za 2015 r. Sądy obu instancji uznały, że zawarcie porozumienia z dnia 9 marca 2016 r., w którym powód jako pracownik oświadczył, iż ogranicza kwotę premii wynikającą z porozumienia dodatkowego, obejmującego go systemem premiowania na rok 2015 r., do wysokości 30% przysługującej mu kwoty, stanowiło nic innego jak zrzeczenie się 70% przysługującej mu premii. Wskazały, że premia jako składnik wynagrodzenia, korzysta z takiej samej ochrony jak wynagrodzenie, zatem nie ulega wątpliwości, iż art. 84 k.p. dotyczy również premii. Porozumienie w zakresie, w jakim zawierało oświadczenie powoda o zrzeczeniu się prawa do należnej części wynagrodzenia jest zatem nieważne na mocy art. 58 k.c. w związku z art. 300 k.p. Sądy uznały, że nie można również przyjąć, aby żądanie powoda było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 8 k.p.), bowiem brak jest dowodów, które świadczyłyby o nielojalnym zachowaniu pracownika względem pracodawcy. Powód świadczył pracę i spełnił warunki do przyznania premii, której część została mu wypłacona.

Pozwana zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego skargą kasacyjną w całości, zarzucając wyrokowi naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

1) art. 8 k.p., przez jego błędną wykładnię wyrażającą się w przyjęciu, że powód dochodząc w niniejszym postępowaniu premii od pozwanej nie czyni ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego, podczas gdy z całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że powód dochodząc tego świadczenia nadużył prawo podmiotowe, w szczególności naruszając zasady zaufania i lojalności, uwzględniając zważywszy na okoliczność rozwiązania przez strony umowy o pracę na podstawie porozumienia stron, albowiem jak wynika z treści porozumienia o rozwiązaniu umowy o pracę z dnia 29 lipca 2016 r., powód uzyskał od pozwanej odprawę w wysokości 6-miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego, przekraczającą wysokość roszczenia dochodzonego w sprawie oraz złożył oświadczenie, że wyczerpuje to roszczenia ze stosunku pracy;

2) art. 65 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez ich niezastosowanie, wyrażające się w przyjęciu, że zgodną wolą stron porozumienia o rozwiązaniu umowy o pracę z dnia 29 lipca 2016 r. nie było zaspokojenie wszelkich roszczeń powoda ze stosunku pracy wobec pozwanej, podczas gdy zgodna wola stron, ustalona przy zastosowaniu reguł wykładni oświadczeń woli wyrażonych w art. 65 § 1 i 2 k.c. prowadzić powinna do wniosku, że zgodnym zamiarem stron było zaspokojenie wszelkich roszczeń powoda ze stosunku pracy wobec pozwanej, w tym roszczenia o zapłatę spornej części premii za 2015 r.;

3) art. 84 k.p., przez jego niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w przyjęciu, że zawarcie przez strony porozumienia z dnia 29 lipca 2016 r. stanowiło zrzeczenie się przez powoda prawa do wynagrodzenia w rozumieniu art. 84 k.p., podczas gdy przedmiotowe porozumienie przewidywało wypłatę powodowi należności w wysokości 90.000 zł oraz zgodne stwierdzenie przez strony z jakiego tytułu wskazana płatność została dokonana (zaspokojenie roszczeń powoda ze stosunku pracy, co do których powód zgodnie z ust. 5 porozumienia oświadczył, że zostały wyczerpane przez przyznanie odprawy);

4) art. 58 k.c. w związku z art. 300 k.p. przez jego niewłaściwe zastosowanie, wyrażające się w przyjęciu, że porozumienie z dnia 29 lipca 2016 r. jest dotknięte nieważnością, podczas gdy uznać należy je za skuteczne i wiążące oraz wywołujące skutki związane ze złożeniem przez powoda oświadczenia w ust. 5 porozumienia, o wyczerpaniu roszczeń ze stosunku pracy, w tym roszczenia o wypłatę części premii za 2015 r., dochodzonej w przedmiotowym postępowaniu.

W oparciu o powyższe zarzuty pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu oraz o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwana uzasadniła spełnieniem przesłanki wskazanej w art. 398 § 1 pkt 4 k.p.c. wskazując, że oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z naruszenia przez Sąd drugiej instancji przepisów postępowania i przepisów prawa materialnego opisanych w zarzutach skargi kasacyjnej. Zdaniem pozwanej Sąd Okręgowy w sposób oczywiście błędny rozpoznał jej apelację, oddalając ją w całości i uznając, że nie doszło do wypełnienia przesłanek określonych w art. 8 k.p. Jednocześnie w sposób

oczywisty dopuścił się naruszenia przywołanych w zarzutach przepisów prawa materialnego, w istocie pomijając rozważenie skutków, jakie w stosunkach zobowiązaniowych stron wywołało porozumienie o rozwiązaniu umowy o pracę.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie od pozwanej na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tegoż w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie

podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2013 r., III SK 55/12 i powołane tam orzeczenia).

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14

lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Jednak o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860). Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tych wymagań odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo określeniem „rażącego”, „ewidentnego”, „kwalifikowanego” lub „oczywistego”, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lutego 2014 r., III PK 86/13, LEX nr 1644571; z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, LEX nr 1511117; z dnia 11 kwietnia 2018 r., III UK 98/17, LEX nr 2497587).

Oceniany w tym kontekście wniosek skarżącej o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów. We wniosku skarżąca podnosi, że oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów postępowania i przepisów prawa materialnego opisanych w zarzutach skargi kasacyjnej. W tym zakresie skarżąca odsyła zatem do podstaw skargi kasacyjnej. Podkreślić należy, że skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). Nie jest wystarczające powołanie się na przepisy zawarte w podstawach skargi bowiem podstawy kasacyjne stanowią odrębny element skargi i podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. Oznacza to, że nie zastępują one ani nie uzupełniają

podstawy przedsądu. Odnosi się to również do szczególnej podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., która jako jedyna podstawa przedsądu ma na uwadze indywidulany interes skarżącego w przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. O ile zasadne podstawy kasacyjne (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.) mogą prowadzić do uwzględnienia skargi kasacyjnej, to w przypadku podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. znaczenie ma dopiero oczywista zasadność skargi, czyli samodzielne (odrębne od podstaw kasacyjnych) wskazanie i wykazanie we wniosku naruszenia przepisów, które bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok, jest oczywiście wadliwy i dlatego skarga powinna zostać przyjęta do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2020 r., I UK 250/19, LEX nr 3029692).

Jedynym przepisem powoływanym w uzasadnieniu wniosku, który został w ocenie skarżącej przez Sąd Okręgowy rażąco naruszony jest art. 8 k.p. Skarżąca podnosi, że Sąd Okręgowy oddalając apelację w całości, naruszył art. 8 k.p., uznając, że nie doszło do wypełnienia przesłanek określonych w tym przepisie, uzasadniających oddalenie powództwa w całości. Przypomnieć zatem należy, że regulacja zawarta w art. 8 k.p. należy do kategorii przepisów prawa zawierających klauzule generalne (zwroty niedookreślone), wobec czego z natury rzeczy ma charakter ogólny, a jej zastosowanie jest ściśle uzależnione od konkretnych okoliczności faktycznych. Z tego względu kwestia prawidłowego zastosowania art. 8 k.p. nie może być uznana za argument wskazujący na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Tylko w szczególnych i wyjątkowych sytuacjach można stwierdzić oczywiste naruszenie prawa przy stosowaniu przez sąd klauzul generalnych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2020 r., II PK 196/19, LEX nr 3147702). Ocena, czy w konkretnym przypadku ma zastosowanie norma art. 8 k.p., mieści się w granicach swobodnego uznania sędziowskiego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2018 r., III PK 5/18, LEX nr 2578230). Sfera ta w ramach postępowania kasacyjnego może podlegać kontroli tylko w przypadku szczególnie rażącego i oczywistego naruszenia (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 lipca 1970 r., III PRN 39/70, OSNCP 1971 nr 3, poz. 53; PiP 1972 nr 10, s. 170, z glosą K. Piaseckiego; z dnia 15 września 1999 r., III CKN 339/98, OSNC 2000 nr 3, poz. 58; OSP 2000 nr 4, poz. 66, z glosą

A. Szpunara; z dnia 30 października 2003 r., IV CK 151/02, niepubl. czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2008 r., III CZP 104/08, LEX nr 478177). Ponadto stawiając tezę o nadużyciu przez stronę prawa w rozumieniu art. 8 k.p., należy przy tym wyjaśniać, jakie konkretnie prawo podmiotowe, które w ocenie skarżącej zostało naruszone, wchodzi w rachubę, czy czynienie użytku z tego prawa polega na jego sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, czy ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa (bądź i z zasadami współżycia społecznego i ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa) oraz jakie zasady współżycia społecznego (społeczno-gospodarcze przeznaczenie prawa) zostały pogwałcone.

Wprawdzie w orzecznictwie reprezentowane jest stanowisko, zgodnie z którym żądanie zapłaty wynagrodzenia za pracę, którego pracownik zrzekł się w nieważnej ugodzie (porozumieniu rozwiązującym umowę o pracę) może stanowić nadużycie prawa (art. 8 k.p.) jako postępowanie nieuczciwe, naruszające zasady zaufania i lojalności wobec pracodawcy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2009 r., I PK 89/09, OSNP 2011 nr 11-12, poz. 147), ale Sądy *meriti* wskazały dlaczego nie znalazły w rozpoznawanej sprawie podstaw do zastosowania art. 8 k.p. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku odniesiono się do okoliczności związanych z zawarciem porozumienia. Wskazano również na brak dowodów, które świadczyłyby o nielojalnym zachowaniu pracownika względem pracodawcy. Ocena czy zastosowanie ma norma art. 8 k.p., mieści się w granicach swobodnego uznania sędziowskiego. Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi.

Wobec tego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.